

Marjanviljelyn ja pölyttämisen yhteensovittaminen Kainuussa

Kalle Hoppula
Luonnonvarakeskus

© Luonnonvarakeskus

Luke
LUONNONVARAKESKUS

Marjamarkkina Suomessa

- Kotimaisten marjatuotteiden kysyntä on kasvanut viime vuosina. Elintarviketeollisuus tekee uusia viljelysopimuksia.
- Koko maassa on tällä hetkellä kroonistunut pula mansikasta ja mustaherukasta. Teollisuus haluaisi ostaa lisää myös karviaista, viherherukkaa, valkoherukkaa ja punaherukkaa.
- Kysynnän kasvu on voimakasta erityisesti kaupan pakastealtaista myytävissä marjapakasteissa.

Marjanviljely Kainuussa

- Viljelypinta-alaltaan Kainuu on Manner-Suomen toiseksi pienin marjantuotantomaakunta: Vain vajaa 2 % Suomen marjanviljelypinta-alasta.
- Neljästä Suomen suurimmasta viljeltyjen marjojen tukkuostajasta kaksi (Arctic International Oy ja Kiantama Oy) sijaitsee Kainuussa. Nämä yritykset haluaisivat ostaa marjat logistista syistä johtuen läheltä, mutta Kainuussa marjanviljelyä ei juurikaan ole.

Marjanviljely Kainuussa

- ProAgria Kainuu ja Luke yhteistyössä marjaa ostavien yritysten kanssa kannustavat kasvattamaan viljelyaloja ja käynnistämään uusia marjatiloja.
- 2018 keväällä alkamassa uusi marjanviljelyn kehittämishanke Marjataito 2, johon otetaan jo yrittäjiä mukaan.
- Mansikalla laajentamispainetta Kainuussa olisi noin 100-200 ha
- Herukoilla laajentamispainetta on muutamia satoja hehtaareja, mutta maailmanmarkkinoiden muutokset voivat kääntää tilanteen muutamassa vuodessa miten tahansa. Hurjimmat ennusteet puhuvat tuhansien hehtaarien lisätarpeesta mustaherukalla.

Marjanviljely Kainuussa

- Viljelypinta-alat Kainuussa 2017 yhteensä 113 ha:
 - Mansikka 54 ha
 - Mustaherukka 46 ha
 - Punaherukka 9 ha
 - Valkoherukka 1 ha
 - Vadelma 2 ha
 - Muut marjat 1 ha

70 % marjanviljelyhehtaareista on Sotkamossa.

Mansikka- ja herukkatilojen sijainti Kainuussa:

Esimerkkinä Sotkamo:
55 ha herukoita
25 ha mansikoita

Kuinka monta
mehiläispesää
tarvitaan?

Kuinka paljon niitä on jo
marjajaloilla?

Pölytys viljelijän näkökulmasta

- Joinain vuosina auttaa, joinain vuosina ei. Sää!
- “Onko siitä oikeasti mitään hyötyä, kun olemme täällä metsän keskellä ja luonnonpölyttäjiä on kuitenkin paljon?”
- Miten saada mehiläiset menemään mansikkapeltoon, kun ympäristössä on paljon houkuttelevampiakin kasveja?

Pölytys mansikanviljelijän näkökulmasta

- Keskisatoinen mansikka: 4500 kg/ha
- Viljelijän omalle työlle jää hyvänä vuonna palkkaa myyntitavasta riippuen (tukku vs suoramyynti) 1-2 eur/kg eli 4500-9000 eur/ha.
- Jos mehiläispölytys lisää mansikan satotasoa 20 %, on sen arvo viljelijän tulonmuodostuksen näkökulmasta silloin 1000-2000 eur/ha.
- Tulonmuodostuksen näkökulmasta pölytyksen arvo on hinnoiteltava alhaisimpaan hintaan 1000 eur/ha, koska ainoastaan tukkumarkkina Kainuussa kasvaa voimakkaasti. Suoramyyntimarkkina on lähellä kyllästyspistettä.
- Miten mehiläishoitaja vakuuttaa viljelijän hyödyistä?

Pölytys mustaherukanviljelijän näkökulmasta

- Keskisatoinen mustaherukka: 2000 kg/ha
- Viljelijän omalle työlle jää hyvänä vuonna palkkaa 0,50 eur/kg.
- Jos mehiläispölytys lisää mustaherukan satotasoja 20 %, on sen arvo viljelijän tulonmuodostuksen näkökulmasta silloin 200 eur/ha.
- Miten mehiläishoitaja vakuuttaa viljelijän hyödyistä?

Minkä kokoisia marjatilat ovat?

- Päätoiminen marjanviljely edellyttää vähintään:
 - Mansikka 5+ ha
 - Herukat 20+ ha
- Herukkatilaa ei kannata perustaa alle 10 ha alalle koneinvestointien vuoksi. Järkevä minimikoko on 15-20 ha.
- Pienempi herukkapinta-ala on mahdollista vain, jos koneet ovat useamman tilan yhteisiä.

Miten mehiläistarhaajat voivat auttaa aloittavaa marjanviljelijää?

- Viljelyn ja viljelyn laajentamisen painopiste on Etelä-Kainuussa.
- Sijaitsevatko mehiläistarhaajat järkevästi marjatiloihin nähden?
- Jos mehiläispesiä ei järkevällä etäisyydellä ole pölytyspalveluihin käytettävissä, niin pystyvätkö mehiläistarhaajat tukemaan marjanviljelijää jotenkin muuten, esimerkiksi kouluttamalla?

Miten mehiläistarhaajat voivat auttaa aloittavaa marjanviljelijää?

- Skenaario A:
Uusi viljelijä istuttaa 2018 alkaen mansikkaa +2 ha/vuosi.
Pölytyspalvelun tarve alkaa vuotta istutusta seuraavana vuonna.
- Skenaario B:
Uusi viljelijä istuttaa 2018 alkaen herukoita +5 ha/vuosi.
Pölytyspalvelun tarve alkaa istutuksesta neljäntenä vuonna.

Miten mehiläistarhaajat voivat auttaa aloittavaa marjanviljelijää?

- Uusi herukantuottaja: “Tarvitsen 15 mehiläispesää 2021, 30 mehiläispesää 2022 ja 45 mehiläispesää 2023.”
- Kehen herukantuottaja ottaa yhteyttä?
- Kuinka monta vuotta aikaisemmin asia on sovittava?
- Mitä maksaa?
- Miten muuten tuottajan on valmistauduttava pölytyspalveluun?

Miten mehiläistarhaajat voivat auttaa aloittavaa marjanviljelijää?

- Voisiko mehiläistarhaaja olla myös luonnonpölytyksen kehittämisen ammattilainen?
- Jos voi, niin miten?

